

Jak interweniować przy krzywdzeniu, czy podejrzeniu krzywdzenia dziecka

Obowiązki pracowników oświaty

1. Dziecko, czyli osoba poniżej 18. roku życia, nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych i nie może w swoim imieniu skutecznie podejmować takich czynności. Nie może zatem zgłosić policji, prokuraturze czy sądowi rodzinnemu, że jest krzywdzone. W tej sytuacji na dorosłych, zwłaszcza profesjonalistach, którzy mają kontakt z dziećmi z racji wykonywanego zawodu, spoczywa szczególny obowiązek reagowania w przypadku podejrzenia, że dziecko doświadcza przemocy.
2. Pracownicy placówek, mających kontakt z dziećmi powinni być szczególnie wyczuleni na wszelkiego rodzaju symptomy krzywdzenia dzieci, a także powinni posiadać wiedzę na temat odpowiedniego reagowania w sytuacjach, gdy bezpieczeństwo dziecka jest zagrożone – zarówno w środowisku domowym, kiedy sprawcą krzywdzenia jest członek rodziny, jak i podczas pobytu w placówce, gdy sprawcami są rówieśnicy lub członkowie personelu.
3. Często to właśnie od poziomu wiedzy oraz wrażliwości personelu placówki, do której uczęszcza dziecko zależy poprawne rozpoznanie problemu krzywdzenia wobec dziecka, a także wdrożenie należytej i zgodnej z obowiązującym prawem interwencji – zarówno wewnętrznej, jak i pozaszkolnej.

Procedury interwencyjne

Polskie prawo nakłada na przedstawicieli placówek oświatowych konkretne obowiązki, związane ochroną dzieci przed krzywdzeniem oraz interweniowaniem w przypadkach podejrzenia krzywdzenia dziecka.

1. Interwencja wewnętrzna opracowana w konkretnej jednostce

Od 15 lutego 2024 r. będzie obowiązkowo tworzona dokumentacja dotycząca ochrony małoletnich w jednostkach oświatowych. Będzie ona opracowywana na podstawie art. 22b i art. 22c ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1304) – wersja ustawy obowiązująca od 15 lutego 2024 r. Przepisy wymagają aby każda jednostka oświatowa opracowała i wdrożyła STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH.

W ramach tych standardów w każdej jednostce pojawia dokumenty: procedury, polityki, regulaminy określające m.in.:

- a) zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- b) zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
- c) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskie Karty";
- d) zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
- e) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;

- f) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania;
- g) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
- h) sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.
- i) wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;
- j) zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
- k) procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie;
- l) zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

W ramach tych wewnętrznych regulacji będą określone co najmniej 3 **scenariusze postępowania**:

1. jeśli to pracownik danego podmiotu mógł wyrządzić krzywdę,
2. gdy chodzi o przemoc rówieśniczą
3. gdy istnieje podejrzenie nieprawidłowych relacji w rodzinie (przemoc domowa).

Zatem nauczyciel będzie stosował te regulacje wewnętrzne

2. Interwencja karna - zawiadomienie Policji lub prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Podstawa prawna interwencji:

- **art. 304** ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.);
- **art. 240** ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.);
- **art. 12** ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.).

3. Interwencja cywilna - zawiadamiania sądu rodzinnego o sytuacji małoletniego

Podstawa prawna interwencji:

- **art. 572** ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.);
- **art. 4 ust. 3** ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1700 ze zm.).

4. Niebieska Karta

Podstawa prawna interwencji:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870).

Schemat interwencji dyrektora w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracowników, wolontariuszy, praktykantów, inne osoby dorosłe

Jeżeli podejrzewasz, że dziecko

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu** (np. uszkodzenia ciała - np. złamania, zasinienia, wybite zęba, zranienie; pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa itp.), **wykorzystania seksualnego** lub/i **zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora,
- zawiadom policję pod nr 997 lub 112.

jest pokrzywdzony innymi **typami przestępstw**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora,
- złóż **zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa** (policja, prokuratura).

doświadcza **jednorazowo** innej **przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub/i doświadcza **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora

Scenariusz interwencji nauczyciela w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica

Jeżeli podejrzewasz, że dziecko

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu** (np. uszkodzenia ciała - np. złamania, zasinienia, wybite zęba, zranienie; pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa itp.), **wykorzystania seksualnego** lub/i **zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora,
- zawiadom policję pod nr 997 lub 112.

jest pokrzywdzony innymi **typami przestępstw**

- poinformuj dyrektora,
- złóż **zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa** (policja, prokuratura).

doświadcza **zaniedbania** lub rodzic/dziecko jest **niewydolny wychowawczo** (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- poinformuj dyrektora,
- porozmawiaj z rodzicem/opiekunem;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.

doświadcza **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- poinformuj dyrektora,
- przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej;
- równoległe złóż **do sądu rodzinnego** wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

Scenariusz interwencji nauczyciela w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią (przed 17 rokiem życia)

Jeżeli podejrzewasz, że dziecko

doświadcza ze strony innego dziecka **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu** (np. uszkodzenia ciała - np. złamania, zasinienia, wybite zęba, zranienie; pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa itp.), **wykorzystania seksualnego** lub/i **zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora,
- przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc;
- równolegle powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając **zawiadomienie o okolicznościach świadczących o demoralizacji lub popełnieniu czynu karalnego przez ucznia**

doświadcza ze strony innego dziecka **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj dyrektora,
- przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracuj działania naprawcze i plan pomocy;
- w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom sąd rodzinny, wysyłając **wniosek o wgląd w sytuację rodziny**.